

LA SIMBOLOGIA DELS ANIMALS

EN L'ANTIC EGIPTE

Les representacions d'animals en l'antic art egipci, paleses en temples i construccions funeràries, eren d'una cabdal importància tant pel que fa a la comunicació escrita com pel significat màgic que se'ls hi atorgava. El present treball de X. Torramilans ens apropa a aquesta temàtica.

Darrerament, l'egiptologia i els estudiosos del l'Antic Egipte s'han posat molt de moda en els medis de comunicació, degut a les investigacions dutes a terme a la piràmide de Keops per tal de trobar la veritable cambra real. En aquestes investigacions s'ha emprat tecnologia de darrera hora, com per exemple gravímetres, raigs làser, fibres òptiques i d'altres.

Altrament, un normal visitant de qualsevulla de les fantàstiques construccions d'aquesta antiga civilització, pot quedar impressionat, ja no per magnífics tresors a descobrir-hi, sinó senzillament amb la contemplació de les construccions mateixes o de les escultures i dels gravats que hi són omnipresents.

La simbologia faunística en l'art de l'Antic Imperi Egipci era d'una cabdal importància; els hi servia com a representació escrita de llur llenguatge i, d'altra banda, els animals eren uns components primordials en tota la mitologia i el món màgic egipcis.

Avui en dia, l'egiptologia, disciplina relativament moderna, es basa quasi exclusivament en vestigis religiosos o funeraris: els palaus i les cases, testimonis de la vida quotidiana, han desaparegut completament.

Va ser durant el regnat d'Unas (V dinastia) que van aparèixer els primers textos de les piràmides o inscripcions màgiques antigues.

Les representacions egípcies no tenen perspectiva i tota figura està concebuda per a ser vista de front. L'artista dibuixava l'essencial del que sabia, no del que es veia (per exemple, el contingut d'una gerra pot estar representat damunt o al costat de la mateixa).

La paret (en el seu cas) era dividida en tres plans horitzontals: el món, l'aigua, i la fauna i flora aquàtiques es representaven al pla inferior; el cel i les aus al pla superior; i, al mig, la vida terrenal quotidiana.

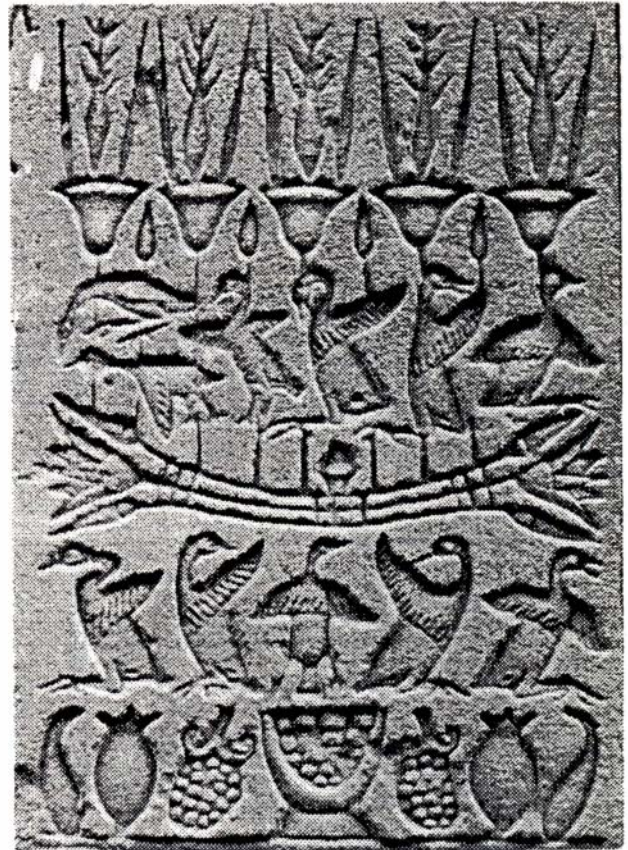
En l'antiga escriptura egípcia existeixen aproximadament 200 signes o lletres, i cadascun d'ells representava quelcom de conegut dels antics egipcis; aquests en deien 'mots dels déus', perquè creien que Tot, el déu de la saviesa i l'aprenentatge, els havia inventat.

LA SIMBOLOGIA DELS ANIMALS: L'ESCRITURA

Els jeroglífics eren gravats o pintats a les parets de les tombes, temples i piràmides, així com a les estàtues; eren també emprats en els objectes de cada dia i en les possessions personals.

En grec 'jero' significa sagrat i 'glif' significa gravat; aquest mot va ser emprat pels grecs per a designar els signes que van trobar gravats sobre les parets dels temples.

Els jeroglífics representen animals, éssers humans o objectes que eren familiars a la majoria de gent de l'Antic Egipte. Com abans hem esmentat, fa aproximadament 5.000 anys van aparèixer els primers jeroglífics; aquests representaven justament el que mostraven; més

Dromos en forma de moltó que flanquegen una de les entrades al temple de Karnak.

tard això va canviar i es poden reconèixer signes amb intencionalitats ben diferents:

1. Els signes més senzills dels jeroglífics podrien ser com les vocals, consonants o semi-vocals.
2. El segon grup de signes pot ser anomenat ideogrames, i són signes que tenen exactament el significat del que representen, o una idea associada.
3. Els ideogrames podien actuar també com a determinatius dels mots deletrejats fonèticament, quan aquests podien induir a confusió perquè tenien més d'un significat. Els determinatius eren emplaçats al final dels jeroglífics per a indicar-ne el sentit general; no tenien so, per tant, no es pronunciaven.

El pollet representa una 'u'; un antílop recent nascut, el so 'iu' i el voltor la 'a'.

Els jeroglífics es poden escriure de dreta a esquerra, d'esquerra a dreta, o en columna, de dalt a baix. Una regla per a interpretar-los és mirar els éssers humans o animals que hi siguin representats, i llegir en la direcció contrària a la qual estan encarats.

Una òliba representa el so 'm'; una serp representa 'dj', i en un altre sentit, un cap-gros representa el número 100.000.

En algunes tombes els animals perjudicials eren representats sense potes, sense cap, tallats per la meitat, o, fins i tot, clavats a terra, de manera que no poguessin menjar els aliments que hom deixava per al difunt a la tomba. Els gravats o dibuixos de serps eren representats sencers, perquè aquestes no estaven interessades en els aliments dels humans.

La clau de la interpretació dels jeroglífics va ser trobada el 1799, quan uns soldats de l'exèrcit de Napoleó, que treballaven en la construcció d'un fortí, van trobar una llosa de pedra amb inscripcions en un lloc anomenat Rosetta.

Jean François Champollion va estudiar la pedra Rosetta durant 20 anys, i el 1822 la qüestió va quedar establerta: a la pedra, que presentava la mateixa inscripció en jeroglífic, demòtic i grec, s'hi van reconèixer els noms de Cleopatra i Ptolomeu; aquest va ser el primer pas per arribar a conèixer l'enigma dels jeroglífics.

L'Egipte actual ha perdut molts aspectes de l'antiguitat; el lleó, l'hipopòtam, el cocodril, la hiena, la gasela i l'ibis han desaparegut; s'hi va introduir posteriorment el dromedari, animal desconegut a l'Egipte faraònic i, avui en dia, només queden alguns rossegadors, guineus del desert, grulles blanques, xacals i milers d'ases.

Horus, el déu falcó, fill d'Isis i Osiris; estàtua de granit negre al pati del temple de Edfú, temple construït en honor seu per Ptolomeu Evergetes I l'any 237 a. C.

LA SIMBOLOGIA DELS ANIMALS: LA MITOLOGIA

Algunes de les representacions més comunes d'animals sagrats o de divinitats amb forma d'animal a l'antic art egipci són:

- l'escarabat 'Kheper', que significa "estar" o "tornar-se"; animal sagrat identificat amb el Sol naixent Khepri; l'escarabat empeny davant seu una pilota d'excrements que conté els seus ous, i que, en obrir-se, simbolitza una nova vida. La figura de l'escarabat va ser emprada com a amulet i com a segell.

- l'hipopòtam. Antigament abundava als pantans i era símbol dels elements tèrbols. El caçaven com a animal malèfic. Malgrat això, la deessa Thueris, amb cos d'hipopòtam i potes i morro de lleó, era el símbol de la fecunditat maternal.

- El lleó era l'animal reial per excel·lència. La deessa lleona era venerada sota diferents noms: Bastet, Sejmet, Pakhet; fins i tot el faraó s'identificava amb el lleó (Ramsés II és "un poderós lleó mostrant les seves urpes..."). El lleó és també un símbol còsmic: vivia al límit del desert, allà d'on sortia i es ponía el sol; molt aviat va haver-hi dos lleons guardians dels dos horitzons desèrtics d'Egipte; van ser identificats amb les muntanyes de l'est i de l'oest, i van prendre el nom d'ahir i demà.

L' Esfinx de Gizeh 'Sheps-ankh', té cos de lleó, ajagut, i cap humà, amb els trets del faraó Kefren; de 72 metres de llargada i 20 d'alçada, era, alhora, Harmachis, el sol a l'horitzó, i el rei, guardià de la necròpolis de Gizeh.

- Les esfinxs també podien presentar cap de moltó (dromos de Karnak). El moltó era l'animal del déu Jnum, déu de la fecunditat i la fertilitat.

- Uraeus. Nom llatí de la cobra sagrada, derivat de l'egipci 'laret', serp femella. Filla de Ra, Uraeus és una flama, que, en estar col·locada sobre el seu front, protegeix el rei. En qualitat de deessa, la cobra era venerada sota el nom de Uadyet a Buto, al delta del Nil, essent la protectora del Baix Egipte.

- El vultor, identificat amb la deessa Mut, era protector i símbol de la corona de l'Alt Egipte; compartia amb la cobra la posició sobre el front del rei, i a més de la tasca protectora que acomplien, significaven el domini d'aquell sobre l'Alt i Baix Egipte.

- Anubis, el déu funerari de pell negra i patró dels embalsamadors, era representat amb la figura d'un xacal ajagut o d'un cos humà amb el cap d'aquest animal.

- Horus, el déu-falcó, fill d'Isis i Osiris i divinitat benèfica, és representat amb forma de falcó, o de cos humà amb cap de falcó.

- Hathor. Deessa maternal i benèvola, sovint era representada com una dona amb cap de vaca.

- Sobek. Déu cocodril de la fertilitat, lligat als medis aquàtics.

- Tot. Déu de la saviesa i l'escriptura, estava representat per l'ibis.

X. Torramilans

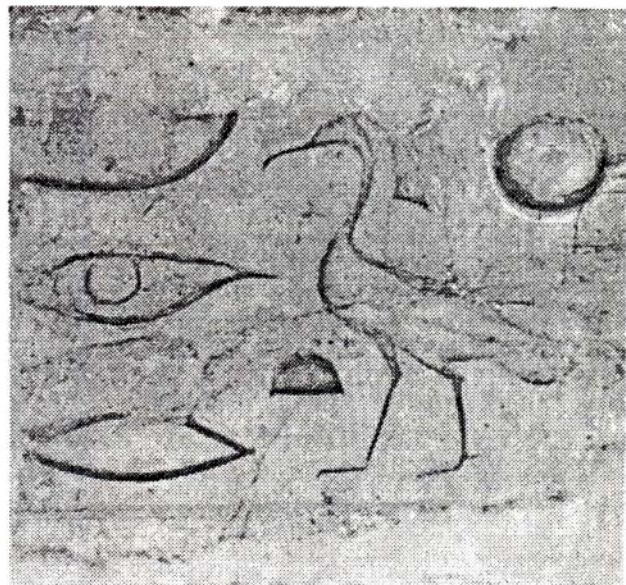
BIBLIOGRAFIA

Marie-France Bonnet, Evelyne Husson. Egipto (versió castellana de Guides Delta-Flamarion. Ediciones Grech.

Norma Jean Katan. HYEROGLYPHS. The writing of Ancient Egypt.

Relleus representant fonemes a l'obelisc del temple de Luxor.

Relleu a una paret del temple de Luxor.